

NÄR STADSPARKEN SKYFALLSANPASSAS

2020-02-26

Av: Urbio

När staden ska bereda plats för stora vattenflöden kan vi vara tacksamma över rymliga stadsplaner från förra seklet som har möjlighet att anpassa sig för att ge plats åt dagens klimatutmaningar. Rålambshovsparkens skyfallsanpassning, ritad av Urbio, bygger på ett antal lågmälda landskapstillägg som leder, fördröjer och renar delar av Kungsholmens regnvatten på väg ned till Riddarfjärden.

Stadsparken ska göra många jobb i våra tättnande städer: Den ska erbjuda ersättningsytor till krympande förskolegårdar och skuggiga bostadsgårdar, den ska vara evenemangsplats, substitut till idrottsanläggningar, den ska bistå med svalkande grönska under värmeböljor, erbjuda födosök till pollinerare och, sist men inte minst, kunna hårbärgera stora mängder dagvatten. Att den samtida parken måste vara flexibel i sin gestaltning är kanske en självklarhet, men det är inte utformningen som är den kritiska faktorn – utan storleken.

Vardagsregnen kan beredas plats i staden genom en tät finmaskig struktur av småskaliga grönblå lösningar på gator, bostadsgårdar och parkeringsytor. Men när det gäller skyfall så behövs stora svämmbara ytor i strategiska lågpunkter. Ett skyfall förorsakar svindlande mängder vatten som måste rymmas inom stadens mellanrum utan att stora skador på omkringliggande bebyggelse och infrastruktur uppstår. Vattenflödet känner inte av några fastighetsgränser eller förvaltningsuppdelningar och kan ibland vara så förrädiskt att det byter riktning vid något så litet som ett förhöjt kantstöd. Här krävs god planering och samarbete mellan olika förvaltningar och aktörer för att säkerställa att skyfallsregnen kan tas omhand på rätt sätt.

Illustration: Urbio

På Kungsholmen i Stockholm, där Rålambshovsparken ligger, kan vi vara tacksamma att stadsplanen från förra seklet har lämnat en generös, grön dalgång som parkstråk, där det finns utrymme för anpassning till dagens utmaningar orsakat av klimatförändringarna. Parken ligger strategiskt i stadsdelens lågpunkt och tar emot stora flöden dagvatten från omgivande kvarter, men mycket av avrinningen är från hårt belastade trafikytor som vid större regn hamnar i Riddarfjärden utan rening.

I projektet Skyfallshantering i Rålambshovsparken är målet att kontrollera flöden från skyfall, minska översvämningsrisker runt parken samt möjliggöra rening och fördröjning av förorenat dagvatten innan det når Riddarfjärden. Den ursprungliga gestaltningen inom ramen av Stockholmskolan har varit en grundförutsättning för projektet, där nya tillägg följer samma parkpalett, från mitten av förra seklet, inspirerade av Mälardalens natur. De nya fördröjningsytorna är förlagda i slänterna för att lämna det centrala öppna gräsrummet orört.

Utöver fördröjning och rening har utgångspunkten varit att regnvattnet är tillgång – inte ett nödvändigt ont – som berikar parken med överraskningar, sinnliga upplevelse och ökad biologisk mångfald. Projektet genomförs i tre etapper, där

varje etapp hanterar olika flöden, men som tillsammans fungerar som ett system; Skyfallsdammen, Regnparken och Utloppet.

Illustration: Urbio

Skyfallsdammen kombinerar fördröjning med yta för bollspel. Vid normala regn leds vattnet till en nedsänkt gräsyta bredvid planen, som sedan infiltrerar till underliggande makadammagasin. Vid kraftiga regn kommer hela den sluttande gräsytan samt hela bollplanen att översvämmas. Stora flöden från intilliggande gator leds in i parken via en stensatt rännedal ned till ett cirkulärt tråg där det skapas en vattenspegel några timmar efter regn. Vattnet förs sedan vidare genom ett svepande svackdike till magasinet under planen.

Regnparken är uppbyggd som ett biofilter och placerad längs parkens grässlänt strax norr om lilla Västerbron och ska rena förorenat trafikvatten som kommer från bron samt omgivande gator. Biofiltret har flera ytliga inlopp från rännदार och svackdiken som leder in vattnet från ovanliggande gator och vidare ut i planteringsytan. Perenner och blommande buskar tillför fler upplevelsevärlden till parken, samtidigt som det hjälper till att rena regnvattnet. En liten balkong med sittmurar och bänkar vilar strax ovanför växtbädden där den nyfikne parkbesökaren kan följa vattnets väg, från bro och gata, in i biofiltrets växtlighet.

Utloppet utgör det sista steget i regnvattnets väg genom parken. En låglinje placerad centralt i parken möjliggör för avrinning av de centrala gräsytorerna. Vid utloppet i Riddarfjärden har den stensatta strandlinjen kompletterats med strandvegetation som tillsammans med de tillskapade flytande vegetationsöar ska kunna rena en del av det vatten som rinner ut i fjärden.

Skyfallsdammen, Regnparken och Utloppet i Rålambshovsparken är ett exempel på hur en plats som redan tidigare fungerat som buffert för extrema regn kan uppgraderas för att klara ytterligare påfrestningar relaterat till dagvatten. I framtida stadsutvecklingsprojekt får vi hoppas att vi kan garantera tillräckligt stora mellanrum i staden, med rymliga parker mellan husen, annars måste vi förlita oss på att vi i lågpunkten finner en flexibel – och stor – stadspark från 30-talet.